
Artikkeli

Prologi – puheviestinnän
vuosikirja 2015
8-31

”Asioista pitäisikin ehkä puhua niiden oikeilla nimillä”:

Naisten käsityksiä seksuaaliviestinnän haasteista parisuhteessa

Johanna Ruonala
tohtoriopiskelija, FM
Tampereen yliopisto
ruonala.johanna.e@student.uta.fi

Sanna Herkama
erikoistutkija, FT
Turun yliopisto
sanna.herkama@utu.fi

Tiivistelmä

Toimiva seksuaaliviestintä lisää parisuhteen seksuaalista tyydyttävyyttä sekä parantaa suhteen laatua. Seksi koetaan kuitenkin usein haasteelliseksi puheenaiheeksi parisuhteessa. Etenkin seksuaalisista mielihaluista puhumisen on todettu olevan vaikeaa. Tämän artikkelin tavoitteena on tarkastella naisten käsityksiä ja kokemuksia siitä, mikä seksuaaliviestinnässä koetaan haastavaksi ja miksi. Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen muodostaa yksityisyyden hallinnan teoria (Petronio 2002).

Artikkeli pohjaa kahteen laadulliseen aineistoon, kirjoitettuun aineistoon (n=86) sekä neljän naisen teemahaastatteluun. Tulokset osoittavat, että erityisen haastavaksi parisuhteessa koettiin fantasioista ja aiemmista suhteista puhuminen, seksuaalista itsetuntoa horjuttavat aiheet sekä tietyt yksityiskohdalliset seksuaaliset mielihalut. Tulokset kertovat myös siitä, miksi nämä aiheet koettiin vaikeiksi. Näistä teemoista keskustelemisen pelättiin esimerkiksi loukkaavan kumppania tai niistä puhumista välteltiin konfliktien välttämiseksi. Ajoittain kyse oli tarpeesta tulla hyväksytyksi tai siitä, ettei suomalainen puhekulttuuri tarjoa tilanteeseen sopivaa sanastoa tai puhumisen tapoja. Näitä tuloksia tulkitsemme artikkelissamme suhteessa yksityisyyden hallinnan teorian näkemyksiin yksityisestä tiedosta ja sen hallinnasta parisuhteessa.

Asiasanat: itsetäkertominen, parisuhde, seksi, seksuaaliviestintä, yksityisyys

Johdanto

Yhä useammat suomalaiset ovat tyytymättömiä seksielämäänsä. Tutkimusten mukaan etenkin naiset kaipaavat sellaista seksiä, josta he saisivat seksuaalisen tyydytyksen. (Kontula 2008.) Keskusteleminen seksuaalisioista voisi auttaa, sillä sen on havaittu lisäävän esimerkiksi parisuhteen onnellisuutta ja seksuaalista tyytyväisyyttä (Byers 2011; Byers & Demmons 1999; Cupach & Comstock 1990; Kontula 2009). Etenkin seksuaalisista mielihaluista keskustelemisen on todettu parantavan suhteen laatua, enustavan suhteen jatkuvuutta (Ferroni & Taffe 1997) sekä lisäävän suhteen seksuaalista tyydyttävyyttä (Byers 2011). Seksielämän ongelmia on puolestaan todettu esiintyvän eniten niillä pariskunnilla, joilla on vaikeuksia keskustella keskenään seksuaalisuuteen liittyvistä asioista (Byers 2011; Wheelless & Parsons 1995).

Aiemmat tutkimukset osoittavat seksuaaliviestinnän olevan parisuhteessa joskus vaikeaa (Haavio-Mannila & Kontula 2001). Oleellista onkin kysyä, miksi näin on. Mikä tekee esimerkiksi seksuaalisista mielihaluista puhumisesta vaikeaa? Tartumme tähän kysymykseen selvittämällä naisten käsityksiä ja kokemuksia seksuaaliviestintään liittyvistä haasteista ja siitä, miksi seksistä puhuminen koetaan vaikeaksi parisuhteessa.

Parisuhde ja seksi

Parisuhde on kahden ihmisen keskenään solmima läheinen ja intiimi vuorovaikutussuhde, jonka tyypillisiä piirteitä ovat osapuolten läheisyys, toisiinsa sitoutuneisuus sekä suhteen pitkäkestoisuus (Määttä 2000). Parisuhde rakennetaan yhdessä keskinäisen vuorovaikutuksen kautta. Vuorovaikutus on myös suhdetta ylläpitävä voima – ilman vuorovaikutusta parisuhteen olemassaolo ei ole mahdollista. (Sillars & Vangelisti 2006.) Myös suhteen laatu on aina riippuvainen suhteen sisäisestä vuorovaikutuksesta – laadukkaan suhteen ylläpitäminen tarkoittaa myös vuorovaikutuksen laadusta huolehtimista. Viestintään liittyvät ongelmat mainitaankin usein tyytymättömyyden aiheuttajana parisuhteessa (Honeycutt & Wiemann 1999) ja myös avioeroja selitetään joskus suhteen vuorovaikutusongelmilla (Kontula 2013).

Läheiset ja merkitykselliset ihmissuhteet ovat tärkeitä hyvinvoinnin ja onnellisuuden kannalta (Vangelisti & Perlman 2006). Toimivan parisuhteen keskeisiä ominaispiirteitä ovat vahva luottamus puolisoon sekä molemminpuolinen arvostus ja kunnioitus. Romanttisesti tulkittuna parisuhde perustuu erityisesti seksuaaliseen ja emotionaaliseen intiimiyteen.

Intiimi suhde sisältää sellaista huolenpitoa ja läheisyyttä, jota puuttuu muista suhteista. Nämä kokemukset ovat tärkeitä myös oman identiteetin kehittymisen kannalta. (Kontula 2013.) Tutkimusten mukaan seksuaalinen tyytyväisyys onkin usein merkki onnellisesta parisuhteesta (Haavio-Mannila & Kontula 1997; Sprecher, Christopher & Cate 2006).

Seksi puheenaiheena parisuhteessa

Julkisuudessa esitetyt seksuaalisuuden ilmaisemisen ihannemallit tähdentävät nykyisin usein sitä, että kumppanille tulisi avautua sanallisesti ja kertoa omista toiveistaan ja tunteistaan (Haavio-Mannila & Kontula 2001). Seksuaalisuus on kuitenkin ihmiselämän intiimein ja salatuin asia. Salaisuutta vaalitaan niin paljon, että edes vakituisen kumppanin kanssa ei pystytä jakamaan kaikkia omia tai kumppanin seksuaalisia kokemuksia, toiveita ja unelmia. (Kontula 2008.) Etenkin omista seksuaalisista mielihaluista sekä fantasiaista puhumisen on todettu olevan parisuhteessa vaikeaa (Byers 2011; Byers & Demmons 1999). Parisuhteen osapuolet käyttävätkin usein epäsuoria ilmauksia puhuessaan seksuaalisesti intiimeistä asioista kumppanilleen (Hickman & Muehlenhard 1999). Myös kokemukset parisuhteen laadusta voivat vaikuttaa halukkuuteen puhua seksiin liittyvistä asioista. Esimerkiksi onnellisessa parisuhteessa elävät suomalaiset pitävät seksistä keskustelemista helpompina kuin onnettomaksi parisuhteensa kokevat (Kontula 2009). Myös parisuhteen kestolla on havaittu olevan yhteys seksistä keskustelemiseen. Pidempään jatkuneissa parisuhteissa seksistä keskustelu on vaikeampaa kuin hiljattain alkaneissa (Haavio-Mannila & Kontula 2001).

Seksuaaliviestintä (eng. sexual communication, sexual talk) määritellään yleisesti keinoiksi, joiden avulla yksilö valitsee potentiaalisen kumppanin seksuaaliseen suhteeseen. Seksuaaliviestinnän avulla neuvotellaan myös seksuaalisuuden tarkoitukset, tehtävät ja vaikutukset. (Metts & Spitzberg 1996.) Tässä artikkelissa viittaamme seksuaaliviestinnällä erityisesti sellaiseen viestintään, joka on parisuhteen seksielämän ja siinä koetun tyytyväisyyden näkökulmasta merkityksellistä. Käytännössä tällaista viestintää voi olla esimerkiksi seksielämän ongelmista ja seksuaalisista mielihaluista keskusteleminen.

Itsestäkertominen (eng. self-disclosure) määritellään viestinnäksi, jossa henkilö paljastaa yksityistä tai henkilökohtaista tietoa itsestään muille. Se on tärkeä viestinnän muoto useimmissa läheisissä suhteissa, kuten parisuhteessa ja avioliitossa. Itsestäkertomisen avulla on mahdollista jakaa ajatuksia ja tunteita sekä syventää merkitykselliseksi koettuja ihmissuh-

teita. Itsestäkertomista pidetään jopa välttämättömänä läheisen suhteen muodostumisen ja ylläpitämisen kannalta. (Derlega, Metts, Petronio & Margulis 1993.)

Itsestäkertominen on alkujaan nähty suhteen syventymiseen tähtäävänä viestintänä, mutta myöhemmin on painotettu sen dialektista luonnetta. Vaikka avoimuus on tärkeää suhteen kehittymisen ja sen ylläpitämisen näkökulmasta, on oman yksityisyyden säilyttäminen suhteessa yhtä tärkeää (Burgoon ym. 1989). Petronio (2002) on soveltanut itsestäkertomisen käsitettä yksityisyyden hallinnan tai säätelyn teoriassaan (engl. Communication Privacy Management Theory), joka näkee yksityisyyden ja itsestäkertomisen välillä jännitteen. Itsestäkertomiselle motivoivia tekijöitä voi olla esimerkiksi hyväksynnän saavuttaminen. Syynä sille, että yksilö päättää olla jakamatta tietoa itsestään, voi olla esimerkiksi torjunnan välttäminen. Nämä motiivit vaikuttavat päätöksiimme siitä, kuinka selviämme itsestäkertomisen ja yksityisyyden välisestä dialektiikasta: mitä kerromme toiselle ja mitä jätämme kertomatta.

Itsestäkertomisen lisäksi parisuhteen seksuaaliviestintään tiiviisti liittyvä käsite on seksuaalisista mielihaluista kertominen (engl. sexual self-disclosure), jolle ei nähdäksemme ole vielä vakiintunutta suomenosta. Käsite pitää sisällään omista mielihaluista kertomisen lisäksi sen, miten syvällisesti näitä mielihaluja halutaan jakaa kumppanin kanssa. Aiemmissa tutkimuksissa käsitteen on sanottu olevan seksuaalisten mielihalujen jakamista kuvaava (Byers 2011; Byers & Demmons 1999).

Kertoessaan omista seksuaalisista mielihaluistaan osapuolet tulevat tietoiseksi siitä, mistä toinen pitää tai ei pidä seksuaalisessa kanssakäymisessä. Tällaisen tiedon jakaminen on tärkeää, sillä suhteen osapuolten seksuaaliset mieltymykset usein eroavat toisistaan. (Davies, Katz & Jackson 1999; McCarthy & Bodnar 2005; Miller & Byers 2004.) Seksuaaliset mielihalut voivat myös muuttua ja muuttuvatkin suhteen kehittyessä, minkä vuoksi niistä puhuminen on ainoa keino saada kumppani tietoiseksi omista mielihaluista. Puhumalla parisuhteen osapuolet voivat löytää molempia eniten tyydyttävät tavat toimia ja myös välttää mahdollisia seksielämän ongelmia. (Byers 2011.)

Aiemmat, lähinnä yhdysvaltalaiset tutkimukset ovat osoittaneet, että pariskunnat eivät puhu toisilleen avoimesti seksuaalisista mielihaluistaan, vaikka edellä mainittujen syiden valossa se olisi tärkeää. Esimerkiksi MacNeilin ja Byersin (1997) tutkimuksessa kävi ilmi, että parisuhteen osapuolet eivät jaa omia seksuaalisia mielihaluja kumppanilleen pitkäkestoisissa parisuhteissa. Byersin ja Demmonsin (1999) tutkimus puolestaan osoitti, että nuoret yliopisto-opiskelijat raportoivat kertovansa kumppanilleen

vain joitain yksityiskohtia seksuaalisista mielihaluistaan, mutta eivät olleet täysin avoimia niistä kertoessaan.

Yksityisyyden hallinta

Yksityisyyden hallinnan teoria on lähtöisin sitä edeltävästä yksityisyyden rajojen toimintaa kuvaavasta mallista (engl. Communication Boundary Management), jonka keskiössä on metafora yksityisyyden raja (engl. boundary) ja yksityisyyden rajojen toiminta (ks. lisää teorian kehittymisestä Petronio 1991, 2002). Malli keskittyy kuvaamaan yksityisyyden hallintaa parisuhteissa ja pohjaa ajatukselle, että kertomisen ja kertomatta jättämisen välillä vallitsee jännite (Petronio 2002). Mallin syntyyn on vaikuttanut Altmanin ja Taylorin (1973) kehittämä sosiaalisen läpäisyn teoria (engl. Social Penetration Theory).

Yksityisyyden hallinnan teoria kuvaa sitä, kuinka ihmiset säätelevät yksityisen tiedon kertomista ja kertomatta jättämistä (Petronio 2002). Teorian mukaan yksityisyyden hallinta on prosessi, jossa yksilöiden on jatkuvasti punnittava kertomisen tai kertomatta jättämisen tuomia etuja ja haittoja. Yksityisyyden suojeleminen vaatii arviointia siitä, mitä itsestä kannattaa kertoa missäkin tilanteessa. Kun kerromme yksityistä tietoa itsestämme muille, muotoilemme yksityisyytemme rajoja uudelleen.

Petronion (2002) mukaan yksityinen tieto on sellaista tietoa itsestä, joka koetaan yksityiseksi tai intiimiksi ja jota jaetaan vain erityisissä tilanteissa. Yksityisen tiedon paljastaminen voi olla yksi keino intiimin suhteen saavuttamiseen, mutta sillä ei voi korvata kaikkia intiimiyden ulottuvuuksia. Itsestäkertominen ei siis ole sama asia kuin intiimiys, eikä kaiken yksityisen tiedon paljastaminen johda intiimiin suhteeseen. Petronion mukaan yksityisyyden hallinnan teoria voidaan tiivistää viiteen peruseriaatteeseen, jotka ovat 1) yksityisen tiedon omistus, 2) yksityisen tiedon hallinta, 3) yksityisen tiedon osaomistus, 4) yksityisen tiedon osaomistajien säännöt sekä 5) yksityisyyden rajojen kuohunta. Avaamme seuraavaksi tämän tutkimuksen kannalta olennaisia periaatteita yksityiskohtaisemmin.

Yksityisyyden hallinnan peruseriaate on, että yksityisen tiedon voi omistaa (Petronio 2002). Näin ollen henkilö voi itse päättää, kuinka paljon yksityistä tietoa hän kulloinkin paljastaa. Henkilöllä on myös oikeus säädellä pääsyä yksityiseen tietoonsa. Esimerkiksi parisuhteessa voimme säädellä sitä, kuinka paljon ja mitä kerromme kumppanillemme ja mitä asioita pidämme itsellämme. Itsestäkertomista säädellään yksityisyyden sääntöjen (engl. privacy rules) pohjalta. Säännöt voivat liittyä joko hen-

kilökohtaisiin tai kollektiivisiin rajoihin ja niiden muodostumiseen vaikuttavat kulttuuriset tekijät, sukupuoli, motivaatio, konteksti sekä arviot kertomisen hyödyistä ja haitoista. Tutkimusten mukaan esimerkiksi naiset paljastavat enemmän yksityistä tietoa kuin miehet (Derlega ym. 1993). Petronion ja Martinin (1986) toteuttama tutkimus puolestaan osoitti, että miehet ennustivat negatiivisia seurauksia jakaessaan henkilökohtaista tietoa vanhemmuuteen, saavutuksiin ja seksuaalisuuteen liittyvistä teemoista, kun taas naiset näkivät kyseisistä aiheista puhumisen seuraukset positiivisina. Yksityisyyden säännöt muodostuvat, kun ihmiset punnitsevat kertomisen ja yksityisyyden hyötyjä ja haittoja. Esimerkiksi HIV- tai Aids-potilaiden on todettu pitävän usein tiedon sairaudesta omana tietonaan, koska he ennakoivat kertomisen negatiivisia vaikutuksia eri elämän osa-alueilla. (Petronio 2002.)

Säännöt omaksutaan sosiaalistumalla. Toisin sanoen ihminen oppii ja omaksuu uuteen tilanteeseen sopivat säännöt muiden ihmisten kautta. (Petronio 2002.) Säännöt voivat rutinoitumisesta huolimatta muuttua tai lisääntyä. Yksityisyyden raja voi esimerkiksi häiriintyä jonkin yllättävän tai uuden tilanteen myötä ja aiheuttaa kuohuntaa (engl. boundary turbulence). Kun yksityisyyden raja häiriintyy, tapahtuu vuorovaikutussuhteissa usein väärinkäsityksiä ja konflikteja. Kun kuohuntaa on tapahtunut, yksityisyyden hallinta häiriintyy hetkellisesti ja osapuolten on tehtävä korjaavia liikkeitä, jotta yksityisyys saadaan taas hallintaan. Esimerkiksi parisuhteen osapuolten välinen riita voi aiheuttaa kuohuntaa, minkä jälkeen heidän on sovittava vuorovaikutukseensa uudet säännöt. Kuohunta voi olla myös positiivinen asia, koska kuohunnan jälkeen rutinoituneita sääntöjä voidaan helpommin kehittää ja uusia. Kuohunta tekee ihmiset myös tietoisemmiksi yksityisyyden rajoista ja säännöistä.

Teoriaa on aikaisemmin käytetty yksityisyyden hallinnan tarkastelemaan eri konteksteissa, kuten vanhempien ja lasten (Petronio 1994) sekä vanhusten ja hoitohenkilökunnan välisissä suhteissa (Petronio & Kovach 1997). Lisäksi teoriaa on sovellettu tarkasteltaessa esimerkiksi hyväksikäytettyjen lasten ja nuorten yksityisyyden hallinnan prosesseja hyväksikäytöstä kertomisen yhteydessä (Petronio ym. 1996). Yksityisyyden hallinnan teoria tarjoaa lähtökohdan seksuaaliviestintään liittyvien haasteiden selvittämiseen ja mahdollistaa esimerkiksi yksityisen tiedon ja sen hallintaan liittyvien kysymysten tarkastelun seksuaaliviestinnässä. Tietäksemme yksityisyyden hallinnan teoriaa ei ole aikaisemmin sovellettu seksuaaliviestinnän haasteiden tarkasteluun parisuhteissa.

Tutkimuksen tavoite ja tutkimusmenetelmät

Tässä artikkelissa selvitämme naisten käsityksiä ja kokemuksia siitä, mikä seksuaaliviestinnässä koetaan haastavaksi ja mistä nämä haasteet heidän mielestään johtuvat. Tulkitsemme tuloksia yksityisyyden hallinnan teorian valossa. Erityisesti kiinnitämme huomiota yksityisen tiedon olemukseen ja sen hallintaan parisuhteessa seksistä puhuttaessa.

Tutkimusaineisto koostuu kahdesta laadullisesta aineistosta: vastauksista avoimiin kysymyksiin (n=86) sekä neljästä teemahaastattelusta. Kirjoitetun aineiston avulla kartoitetaan käsityksiä ja kokemuksia seksuaaliviestinnästä parisuhteessa melko yleisellä tasolla. Haastatteleamalla kerätyssä tutkimusaineistossa keskitytään erityisesti seksuaaliviestinnän haasteisiin parisuhteessa.

Aineistonkeruu oli kaksivaiheinen. Vastaajien käsityksiä ja kokemuksia seksuaaliviestinnästä keräsimme aluksi esittämällä vastaajille avoimia kysymyksiä internetissä toteutetun kyselyn avulla. Pidimme tärkeänä sitä, että internetissä kerättävään kyselyyn on mahdollista vastata anonyymisti. Avoimet kysymykset antavat vastaajalle mahdollisuuden ilmaista itseään omin sanoin sekä prosessoida vastauksiaan (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007).

Keräsimme kirjoitetun aineiston e-lomaketta apuna käyttäen. Levitimme e-lomaketta sähköpostilistoja (yliopisto, ammattikorkeakoulu, harastajaryhmä) sekä Facebook-palvelua hyödyntäen. Facebook-palvelussa linkkiä levitettiin sekä aineistoa keränneen tutkijan lähipiiriin että tuntemattomille vastaajille. Yhtenäisen ryhmän tavoittamiseksi vastaamisen rajoitteeksi asetettiin ikä (20–40-vuotiaat) ja parisuhteen kesto (suhteessa yli 6 kk). E-lomakkeen loppuun oli mahdollisuus liittää sähköpostiosoite mahdollista jatkohaastattelua varten. E-lomake oli avoinna yhden viikon.

Tavoitteena oli saada vastaajat pohtimaan seksuaaliviestintää parisuhteessa konkreettisen viestintätilanteen valossa. Vastaajia pyydettiin palauttamaan mieliin yksi seksuaaliviestinnän tilanne, johon liittyi keskustelua mielihaluista, toiveista tai ongelmista parisuhteessa. Tämän jälkeen vastaajia pyydettiin kuvailemaan tilannetta tarkemmin vastaamalla kysymyksiin (esim. Kenen kanssa puhuit? Mistä aiheesta? Millaisena koit tilanteen? Millaisia tunteita tilanne herätti?).

Vastauksia saimme yhteensä 103 kappaletta. Rajasimme aineistosta pois vastaukset, joissa ei keskitytty esitettyihin kysymyksiin (n=4) tai joissa puhuttiin tuoreesta, alle kaksi kuukautta kestäneestä suhteesta (n=4). Kutsu osallistua tutkimukseen ei pitänyt sisällään toivetta siitä, että kysymyksiin vastaisivat vain naiset. Koska vastaajista kuitenkin vain yhdek-

sän oli miespuolisia, päätimme keskittyä naisten vastauksiin. Myös kaikki jatkohaastattelupyynnöön vastanneet olivat naisia, mikä vahvisti aineiston rajausta. Näin ollen analysoimme yhteensä 86 naisen vastauksia.

Kirjoitettua aineistoa kertyi tekstimuodossa 44 sivua. Se analysoitiin pääosin sisällönerittelyn keinoin. Eskolan ja Suorarannan (1999) mukaan laadullisesta aineistosta voi eritellä tarkkoina lukuina aineistosta nousevia seikkoja, etsiä vastauksista tapahtumiin vaikuttavia tekijöitä sekä luokitella ja laskea niitä. Vastaajien kuvauksista analyysivaiheessa eriteltiin seuraavat tiedot: 1) kenen kanssa seksistä puhuttiin, 2) mistä aiheesta, 3) millaisia tuntemuksia seksuaaliviestintä herätti ja 4) millaisena oma avoimuus seksuaaliviestinnässä koettiin. Koska vastaajat kuvailivat vain yhtä seksuaaliviestinnän tilannetta, muodosti yksi tilanne käytännössä yhden analysoitavan kokonaisuuden eli analyysiyksikön. Kun analyysissä keskityttiin tarkastelemaan sitä, kenen kanssa seksistä puhuttiin, mistä aiheesta ja kuinka avoimeksi puhuminen koettiin, oli analyysiyksikkönä yhden henkilön vastaus. Seksuaaliviestintään liittyvät tuntemukset sen sijaan olivat monisyisempiä ja vaativat enemmän tulkintaa, sillä vastaajat pohtivat tuntemuksiaan syvällisemmin ja useamman adjektiivin kautta. Edelleen yhden kuvauksen sisältämä vastaus kuitenkin katsottiin vain yhteen luokkaan kuuluvaksi.

Teemahaastattelu rakennettiin kirjoitetun aineiston antia sekä tutkimuksen teoriataustaa hyödyntäen. Haastatteluihin osallistui neljä 20–40-vuotiasta naista, jotka olivat eläneet pidempään heteroseksuaalisessa parisuhteessa. Haastateltavat valittiin sattumanvaraisesti niistä, jotka olivat liittäneet sähköpostiosoitteensa vastatessaan e-lomakkeelle. Henkilökohittaisen ja intiimin aihepiirin vuoksi haastattelija ja haastateltava kirjoittivat vaitiolosopimuksen, jossa kerrottiin haastattelun olevan luottamuksellinen. Vaitiolosopimuksessa kuvattiin myös aineiston käsittelyä, käyttöä ja säilyttämistä.

Haastattelut rakentuivat neljän pääteeman ympärille, jotka olivat 1) haastavat aiheet ja tilanteet seksuaaliviestinnässä, 2) syyt sille, miksi seksuaaliviestintä koettiin haastavaksi, 3) seksuaalisten mielihalujen jakaminen ja 4) avoimuus seksuaaliviestinnässä ja sen vaikutukset parisuhteessa. Huolimatta siitä, että seksuaaliviestintää voidaan pitää intiiminä ja arkana tutkimusaiheena, jakoivat haastateltavat runsaasti käsityksiään ja kokemuksiaan. Arkisia tilanteita kuvaillessaan haastateltavat alkoivat ilman haastattelijan erityistä pyyntöä miettiä motiiveja ja syitä omalle toiminnalleen, mikä teki teemasta toiseen liikkumisen luontevaksi.

Haastattelut tuottivat noin neljä tuntia nauhoitettua aineistoa. Haastatteluaineisto litteroitiin tekstimuotoon (noin 50 sivua). Ensimmäisessä

vaiheessa analyysi eteni aineistolähtöisesti. Haastattelukatkelmat ryhmiteltiin vastauksista nousseiden teemojen mukaisesti. Teemoittelulla tarkoitetaan sitä, että analyysivaiheessa aineistosta tarkastellaan niitä piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle (Hirsjärvi & Hurme 2009). Aineistoon tehtiin merkintöjä toistuvista aiheista ja etsittiin selvästi muista poikkeavia mainintoja.

Toisessa vaiheessa siirryttiin teorialähtöisempään analyysiin. Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan teorialähtöinen analyysi nojaa tiettyyn teoriaan tai malliin ja aineiston analyysia ohjaa aikaisemman tiedon pohjalta luotu kehys. Tässä tutkimuksessa aineiston analyysille oli ominaista avoimuus aineistosta nouseville havainnoille sekä teorian tarjoamille käsitteille ja ilmiöille. Näin ollen teoria ja aineisto olivat jatkuvassa vuoropuhelussa keskenään aineistoa analysoitaessa. Aineiston ja teorian tuottamia teemoja vertailtiin ja mahdollisia yhtenevyyksiä yhdisteltiin laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Tässä vaiheessa tutkimuksen molempia aineistoja analysoitiin rinnakkain. Kirjoitetusta aineistosta pyrittiin etsimään haastatteluaineistoa tukevia teemoja, jotka koskivat lähinnä seksuaaliviestinnän haasteita parisuhteessa. Myös toistuvat, haastatteluaineistosta poikkeavat teemat otettiin analyysissä huomioon. Tällaisia aiheita oli muun muassa huumoriin tukeutuminen haastavaksi koetuista aiheista puhuttaessa. Artikkelin ensimmäinen kirjoittaja on vastannut koko aineiston keräämisestä ja analysoinnista.

Tutkimuksen tulokset

Aluksi tarkastelemme seksuaaliviestinnän yleispiirteitä kirjoitettuun aineistoon nojaten. Seksuaaliviestinnän haasteisiin perehtyessämme pääpaino on haastatteluaineistossa, mutta tulokset sisältävät havaintoja myös kirjoitetusta aineistosta. Lopuksi keskitymme yksityisen tiedon olemukseen seksuaaliviestinnässä haastatteluaineiston pohjalta.

Seksuaaliviestinnän yleispiirteitä parisuhteessa

Kirjoitettu aineisto sisälsi runsaasti kuvauksia arkipäiväisistä viestintätilanteista, joissa seksiin liittyvät teemat oli otettu syystä tai toisesta puheeksi. Yleisimmäksi puheenaiheeksi vastauksissa nousi seksin määrä (n=32). Kumppanin kanssa keskusteltiin joko eriävistä toiveista seksin määrän liittyen tai aloitteen tekemisestä. Tällaisiin keskusteluihin liittyi vastaajien mukaan usein torjutuksi tulemisen pelko ja huoli siitä, ettei keskustelu tuottaisi haluttua lopputulosta, kuten seksin lisääntymistä. Myös seksin hyvä laatu oli yleinen puheenaihe (n=25) vastauksissa. Parisuhteessa saa-

tettiin kehua kumppania tai jakaa mielihyvän kokemuksia seksin jälkeen. Muista seksin osa-alueista vastaajat kirjoittivat huomattavasti vähemmän. Kirjoituksissa mainittiin harvemmin seksuaalisista mielihaluista, kuten fantasiaista, masturboinnista ja suuseksistä keskusteleminen. Muita kirjoituksissa mainittuja aiheita olivat esimerkiksi ehkäisystä ja seksiä rajoittavista tekijöistä (esim. raskaus) keskusteleminen. Muutama vastaaja mainitsi keskustelleensa kumppaninsa kanssa romantiikan puutteesta tai uuden jutun kokeilusta makuuhuoneessa. Harva vastaajista raportoi puhuneensa seksin laadusta negatiivisessa valossa, kuten seksin ”rutinoitumisesta” tai ”arkipäiväistymisestä” kumppaninsa kanssa.

Vastaajat kuvailivat seksuaaliviestinnän herättämiä tunteita pääasiassa positiivisiksi ja viestinnän arvioitiin lähentäneen suhteen osapuolia. Tällöin seksiin liittyvien keskustelujen kuvattiin koskeneen yleisesti seksin laatua ja positiivisia kehuja suhteen osapuolten välillä. Seksistä puhumiseen liitettiin ajoittain myös kokemuksia riittämättömyydestä. Näissä vastauksissa aiheena olivat parisuhteen osapuolten eriävät seksuaaliset halut. Seksuaaliviestintää kuvailtiin myös helpottavana ja helpotuksen tunteita herättävänä asiana. Näissä vastauksissa yleisesti ratkottiin seksiin liittyviä ongelmia tai puhuttiin tyytymättömyydestä seksin määrään suhteessa. Osa vastaajista kertoi seksuaaliviestinnän aiheuttavan pahaa mieltä ja ahdistusta. He kuvasivat esimerkiksi seksin vähäisen määrän tai toisen torjumisen pahaa mieltä aiheuttavina keskustelunaiheina. Ystävän kanssa käytyjä keskusteluja kuvailtiin neutraaleiksi ja niiden raportointiin herättäneen vain vähän tunteita.

Suurin osa vastaajista koki, ettei ole täysin avoin seksuaaliviestinnässään. Avoimen keskustelun esteeksi nimettiin yleisimmin arka aihe, stressaava elämäntilanne tai torjutuksi tulemisen pelko. Osa vastaajista koki olevansa seksuaaliviestinnässään riittävän avoin, mutta ei kuvannut tarkemmin, miksi ei ole täysin avoin. Tämä tukee vahvasti Byersin ja Demmonsin (1999) tutkimusta, jonka mukaan monet pariskunnat raportoivat kertovansa joitain yksityiskohtia seksuaalisuuteensa liittyen omalle kumppanilleen, mutta harva koki olevansa täysin avoin. Osa vastaajista arvioi, että kumppanin sulkeutuneisuudesta johtuen avointa keskustelua ei juuri ollut. Kyseisissä tapauksissa vastaajat kokivat, että avoin seksuaaliviestintä voisi lähentää suhdetta, mutta toista osapuolta ei heidän mukaansa voi pakottaa avoimuuteen. Pitkä yhteinen historia, kypsä ikä ja luottamus nähtiin asioina, jotka vaikuttivat avoimuuteen myönteisesti.

Mistä seksuaaliviestinnän aiheista on vaikea puhua parisuhteessa?

Kaikki haastateltavat kokivat, että heillä on haasteita tiettyjen intiimien aiheiden jakamisessa. Mitä henkilökohtaisemmaksi jokin intiimi aihe koettiin, sen haastavammaksi koettiin myös siitä keskusteleminen. Haastateltavien kuvailemat vaikeat aiheet seksuaaliviestinnässä muodostivat neljä selkeää pääteemaa, jotka olivat 1) fantasiat, 2) aiemmat suhteet, 3) seksuaalista itsetuntoa horjuttavat aiheet sekä 4) tietyt seksuaaliset mielihalut, jotka nimesimme yksityiskohtaisiksi seksuaalisiksi mielihaluiksi. Myös kirjoitetussa aineistossa kyseiset teemat herättivät eniten epävarmuuden tuntemuksia ja niitä kuvattiin haastaviksi. Seuraavaksi tarkastelemme näitä neljää teemaa yksityiskohtaisemmin.

Fantasiat koettiin haastaviksi aiheiksi niiden henkilökohtaisen luonteen vuoksi. Fantasioista puhumiseen liitettiin ajatus siitä, että ne voivat olla parisuhteen toisen osapuolen näkökulmasta ”outoja” tai ”vääränlaisia”, minkä vuoksi niitä ei haluttu paljastaa kumppanille. ”Oudoiksi” ja ”vääränlaisiksi” fantasioiksi haastateltavat nimesivät esimerkiksi sadomasokismiin tai kovempiin otteisiin viittaavat seksileikit. Myös kolmannesta osapuolesta fantasiointia pidettiin toisen osapuolen näkökulmasta ”vääränä”. Fantasioiden paljastamiseen liittyi myös pelkoa toisen loukkaamisesta, kuten seuraava esimerkki osoittaa:

H1: ”Ja sitten ehkä joku omat fantasiat, mun mielestä niistä ei aina voi oikeen kertoa kaikkea. Tämä pätee molemmin puolin. On joitakin fantasioita, joita pitää jotenkin mielellään itsellään, ettei nyt vaan sitten loukkaa sitä toista.”¹

Aiemmat suhteet nousivat haastatteluissa esiin asiana, joka saattaa aiheuttaa esimerkiksi mustasukkaisuutta tai riittämättömyyden tunteita ja täten loukata nykyistä kumppania. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että edellisen suhteen seksuaalisesta kanssakäymisestä ei puhuta nykyiselle kumppanille, eivätkä he halunneet kuulla kumppaninsa edellisistä puoli-soista. Eräs haastateltava kuvaili asiaa seuraavasti:

H3: ”Mua kiinnostaa aikaisemmat kokemukset, niinku entiset kumppanit, mutta niistä me ei kyllä puhuta ollenkaan. Ja sitten ihan luonnollisesti jokainen tyttö ja poika tekee sitä vertailua, että oonko mä parempi kun muut? Oonko mä paras? Ja toinen kyllä sanoo luonnollisesti, että totta kai oot, mut sit kuitenkin niistä entisistä kumppaneista ei halua tietää, ku sit vois tulla ikäviä tuntemuksia.”

¹ Kirjoitetusta aineistosta poimitut sitaatit on merkitty koodilla V ja haastatteluaineiston otteet koodilla H. Vastaajat on numeroitu juoksevalla numeroinnilla.

Seksuaalista itsetuntoa horjuttavia aiheita olivat epäonnistumiseen ja ulkomuotoon liittyvät teemat. Haastateltavat kokivat, että kumppani on hyväksyttävä sellaisenaan. Esimerkiksi alastomuuteen liittyvä kritiikki miellettiin seksuaalista itsetuntoa horjuttavaksi. Kaksi haastateltavaa mainitsi, että esimerkiksi peniksen kokoon liittyvä keskustelu olisi toisen osapuolen itsetuntoa loukkaavaa ja itsetuntoa alentavaa. Myös sellaiset seksiin liittyvät ongelmat, joiden koettiin johtuvan toisesta osapuolesta, nähtiin itsetuntoa koettelevina. ”Mokaamista” kuvailtiin aineiston valossa seuraavasti:

H1: ”Haluaisin, että kumppani puhuisi avoimesti. Toisaalta, jos mokaa jostain, niin olisihan se noloa molemmin puolin. Se saattaa kolahtaa itteensä. Toisaalta seksissäkään ei ole oikeaa ja väärää tapaa toimia.”

V7: ”Tällaisesta asiasta on helpompi puhua ystävälle, koska ei halua kuulua kritiikkiä itsestään. Ehkä itsetunto vaikuttaa näihinkin asioihin jollain saralla. Toivoisin, että uskaltaisin sanoa asiani suoraan poikaystävälleni, mutta pelkään jotenkin hänen reaktiotaan tai että hän kokee, että olen mokannut.”

Haastaviksi aiheiksi koettiin myös *yksityiskohtaiset seksuaaliset mielihalut*, kuten kumppanin neuvominen ja opastaminen. Usein kyse oli jostakin spesifistä seksiin liittyvästä toiveesta. Tällaisia toiveita olivat muun muassa rajumpien otteiden pyytäminen, tahdin hidastaminen, koskettelun ohjeistaminen tiettyyn paikkaan ja suuseksissä neuvominen. Tulokset tukevat Byersin ja Demmonsin (1999) näkemystä siitä, että erityisesti omista seksuaalisista mielihaluista sekä fantasioista puhuminen tuottaa vaikeuksia suhteen osapuolille. Haastateltavat kuitenkin liittivät seksuaalisten mielihalujen avoimeen jakamiseen näkemyksen, että ne voisivat lisätä seksin nautinnollisuutta, kuten seuraava esimerkki havainnollistaa:

H3: ”Oon miettiny, että tässä kohtaa olis voinu sanoa suurempaan tai suoraan, et kosketa vähän erilailla ja joskus jää sellainen, että tää on ehkä melkein yhtä hyvä, että mennään sit tällai näin. Ja joskus sitten saattaa lopahtaa siihen se koko hyvä olo, kun tyytyy siihen, mikä on melkein hyvä ja olis voinu olla parempaa ja alkaa miettiin, että oikeestaan tää ei tunnukaan enää hyvältä ja tulee sitte siitä paha mieli, että mun ois pitäny ehkä kommunikoida tästä enemmän.”

Kirjoitetussa aineistossa oli tulkittavissa samansuuntaisia havaintoja. Osa vastaajista mielsi puhuvansa osittain avoimesti omista mielihaluistaan, mutta tietyt osa-alueet koettiin vaikeiksi:

V77: ”Sängyssä joskus ehdottelen kaikenlaista, mutta en tarpeeksi. Jännittää, pitääkö kumppani ehdotuksia ihan tyhminä tai ottaako se opikseen. Tuntuu, että kundille ihan perusjutut on riittäviä, mutta mulla on vähän tylsää sängyssä.”

Molemmissa aineistoissa haastavien aiheiden kertomista tai kertomatta jättämistä perusteltiin sillä, millaisia seurauksia valinnan nähtiin aiheuttavan parisuhteen osapuolissa tai suhteen yleisessä ilmapiirissä. Pohdintaan liittyi myös ylipäätään puhetta siitä, miksi tietyt seksuaaliviestinnän aiheet koettiin vaikeiksi.

Miksi seksistä puhuminen on vaikeaa?

Pohdinta seksuaaliviestinnän haasteista kiteytyi analyysin myötä neljään teemaan, jotka ovat 1) loukkaamisen välttely, 2) suhteen suojeleminen ja konfliktien välttely, 3) hyväksytyksi tulemisen tavoittelu parisuhteessa sekä 4) puhumisen tavat ja puheen mukauttaminen. Seuraavaksi tarkastelemme näitä teemoja suhteessa haastaviin puheenaiheisiin.

Ensimmäinen seksuaaliviestinnän haasteellisuuteen vaikuttava tekijä oli *kumppanin loukkaamisen välttely*. Seksuaaliviestinnän puheenaiheista fantasiat, edelliset suhteet sekä itsetuntoa horjuttavat aiheet nähtiin sellaisina, että ne voivat loukata kumppania. Fantasioista puhumiseen liitettiin loukatuksi tulemisen mahdollisuus, jos ne koskivat suhteen ulkopuolisia henkilöitä. Myös sellaisten tilanteiden esiin tuominen, joissa kumppani teki joitain ”väärin” seksin aikana, koettiin mahdollisesti toista osapuolta loukkaavana ja paha mieltä aiheuttavana. Tällaisiksi asioita olivat esimerkiksi kovakouraisuus tai liian kovat otteet suuseksissä. Kumppanille ei kuitenkaan välttämättä kerrottu asiasta, sillä häntä ei haluttu lannistaa eikä loukata. Myös seksiin liittyvät ongelmat olivat haastavia keskustelunaiheita silloin, kun kyseessä oli kumppaniin kohdistuva suora palaute.

H1: ”Jos ongelma on siinä toisessa, koskettaa jotenkin oman kumppanin seksuaalisuutta tai puutteita siinä, niin silloin joo, on vaikea puhua. On helpompi lähteä esimerkiksi analysoimaan omaa haluttomuutta, kun esimerkiksi sitä, että kumppani tulee liian nopeasti. Toisaalta sitten se ongelma pysyy ja toinen ei ole tyytyväinen, kun ei puhuta.”

Edeltävän sitaatin loppu kuvaa sitä, että seksissä koetuista ongelmista ei välttämättä puhuta, vaikka viestintä nähtäisiinkin ratkaisuna kyseiseen tilanteeseen. Suoran palautteen arvioitiin voivan loukata kumppania syvästi. Haastateltavat puhuivat loukkaamisen yhteydessä myös kumppanin miehisyyden suojelemisesta. Miehen seksuaalisuutta kuvailtiin ”miehisyyden mittarina”, jota ei haluttu horjuttaa, kuten eräs haastateltava kuvasi:

H4: ”Miehelle pitää välillä antaa se hänen huippuhetkensä. Jokainen nainen on varmasti tuntenut joskus myötähäpeää siitä, että toinen luulee olevansa oikea seksijumala ja sitten nainen on siinä, että mitäs hommaat?! Silti sitä jotenkin myötäilee kumppania, ei halua loukata, kun mies haluaa olla mies.”

Toinen haastatteluaineiston pohjalta havaittu seksuaaliviestinnän haastavuuteen vaikuttava tekijä oli *suhteen suojeleminen ja konfliktien välttely*. Haastavia aiheita ei haluttu nostaa puheenaiheeksi, koska keskustelun pelättiin aiheuttavan suhteessa ”turhia konflikteja” tai ”stressiä”. Haastateltavien mukaan suhteeseen ei haluttu aiheuttaa ”turhia riitoja” tai ”valittaa turhasta”, koska se saattaisi johtaa mahdolliseen konfliktitilanteeseen. Eräs haastateltava kuvasi asiaa seuraavasti:

H1: ”Jotenkin sitä ajattelee, että aina, kun joku haastava aihe tai tilanne tulee eteen, niin sitä koittaa jotenkin selvittää siitä muuten kuin puhumalla. Ettei vaan aiheuttais jotenkin turhaa riitaa.”

Myös kirjoitetussa aineistossa nousi vahvasti esiin haastatteluaineistoa tukeva näkemys siitä, että seksistä puhumisen nähtiin aiheuttavan konflikteja tai mielipahaa suhteeseen:

V69: ”Jokin itsensensuuri siinä viestinnän osassa on kyllä joskus päällä. Erityisesti ongelmista on joskus vaikea puhua. Kai sitä eniten pelkää, että toiselle tulee pahamieli.”

Myös stressaava elämäntilanne nähtiin esteenä seksistä puhumiselle. Mahdollisia konfliktitilanteita välteltiin useimmiten silloin, kun elämäntilanteeseen liittyi jotakin muuta kuormittavaa, kuten väsymystä, stressiä tai työkiireitä. Seksistä tai siinä esiintyvistä ongelmista puhuminen koettiin siis toissijaiseksi esimerkiksi väsymyksen rinnalla. Vastajaat kokivat, että seksistä puhumiseen tarvitaan usein oikea hetki, eikä siihen kiireen keskellä jaksettu paneutua. Seksistä puhumiseen liitettiin myös oletus, että

jos siitä puhuu liian usein, se saattaa johtaa turhiin paineisiin ja mahdollisesti seksin vähenemiseen ja näin ollen konflikteihin, kuten eräs haastateltava kuvasi:

H4: ”En haluaisi valittaa liian usein seksin vähydestä, ettei se aiheuttaisi lisäpaineita ja silloin seksi vähenisi ehkä entisestään. En halua moittia, ettei toiselle koituisi mielipahaa.”

Kolmas aineiston pohjalta tunnistettu seksuaaliviestintää vaikeuttava tekijä oli se, että kumppanin *ei uskottu hyväksyvän* kaikkia seksiin liittyviä ehdotuksia, kuten yksityiskohtaisia seksuaalisia mielihaluja ja erilaisten fantasioiden toteuttamista. Joitakin fantasioita ei haluttu nostaa puheenaiheeksi, koska niiden pelättiin olevan kumppanin silmissä vääranlaisia. Kumppanin hyväksymisen koettiin olevan tärkeää ja tavoiteltavaa:

H3: ”Mutta jos mulla on joku sellainen fantasia, joka musta tuntuu siltä, että se on nyt jotenkin vääranlainen, niin se mua itseä selvästi vaivaa ja sit se ois niinku sellainen häpeällinen asia ottaa puheeksi.”

Tällaisista kommentteista voi päätellä, että hyväksytyksi tulemisen tavoittelu sekä haavoitetuksi tulemisen pelko vähensivät itsestäkertomista. Tätä havaintoa tukee myös vain kirjoitetusta aineistosta esiin noussut ajatus huumorin yhdistämisestä seksistä puhumiseen. Vastaajat kertoivat yrittäneensä ”huumorimielellä” ohjata keskustelua haluamaansa aiheeseen, jos he epäilivät kumppanin kielteistä suhtautumista siihen. Haastavaksi koettuja aiheita, kuten uuden jutun kokeilemisen ehdottamista lähestyttiin ”huumorilla höystetyllä keskustelulla”, mikä ei kuitenkaan vastaajien mukaan välttämättä johtanut mihinkään lopputulokseen. Huumori mahdollistaa toisen reaktioiden testaamisen, kuten seuraava esimerkki osoittaa:

V54: ”Koitin kerran naureskellen kertoa kumppanille mun toiveesta ja kattoo vaan, miten se reagoisi.”

Neljäs puhumisen haasteellisuuteen vaikuttava tekijä liittyi *puhumisen tapoihin ja puheen mukauttamiseen*. Etenkin yksityiskohtaisista seksuaalisista mielihaluista puhuttaessa ongelmalliseksi koettiin se, ettei ole olemassa mitään ”mallia” tai ”oikeaa tapaa” puhumiselle. Haastateltavat kuvailivat, että esimerkiksi pankissa asioinnille saatu malli on peräisin vanhemmilta, mutta seksuaaliviestinnälle ei ole olemassa opittua luontevaa puhumisen mallia tai sanastoa:

H3: ”Ehkä se on se, että ei oo kauheesti sellaista mallia, että miten sellaisista asioista kommunikoidaan ja että asioille ei ole nimiä. Kaikki genitaalien nimet on niinku joko vähän lapsellisia tai sit ne on lääketieteellisen kuuloisia tai sitten jotenki rivon kuuloisia. Kaipais sellaista neutraalia kieltä, jolla voisi sanoa, että koske mua niinku, miten sen sanois, että emätin vai vittu tai pillu vai pimppi, että kaikki ne kuulostaa jotenkin vääraltä.”

Kuten edellinen katkelma osoittaa, seksistä puhumisen yhteydessä viitattiin myös suomen kieleen ja siinä käytettyihin ilmaisuihin. Haastateltavat kuvailivat suomen kielen sanastoa ”vääränlaiseksi”, ”härskiksi” ja ”pervoksi”. Haastateltavat käyttivät myös ilmaisuja ”tyhmältä sanoa ääneen” tai asioita on ”vaikea pukea sanoiksi” kuvatessaan omien seksuaalisten mielihalujen jakamista. Tämän voidaan tulkita johtuvan siitä, että seksistä puhuminen ei ole ehkä luonteva osa suomalaista puhekulttuuria, eikä näin ollen tiedetä, miten näistä asioista kannattaisi keskustella.

Kirjoitettu aineisto tuki edellisiä havaintoja, sillä useat vastaajat kokivat, että seksistä on vaikeaa puhua ”asioiden oikeilla nimillä”, kuten seuraavat esimerkit havainnollistavat:

V15: ”Tietyt asiat ovat haastavampia kuin toiset. Minulle on vaikea sanoa esimerkiksi suoraan, mihin haluan toisen koskevan. Miten sen siten sanoisi luontevasti, sitä miettii usein.”

V34: ”Kuitenkin itse tilanteessa [seksiä harrastaessa] on vaikeampi sanoa, mitä haluaa. En osaa edes sanoa, miksi sängyssä ei tunnu niin luontealta pyytää toista tekemään jotakin. Asioista pitäisikin ehkä puhua niiden oikeilla nimillä muutoin niin paljon, että se ei tuntuisi sängyssä hankalalta.”

Edellisiä havaintoja vahvistaa myös se, että kaikki haastateltavat kertoivat käyttävänsä nonverbaalista viestintää apuna ilmaistakseen itseään paremmin sängyssä. Puhumiselle yritettiin siis löytää helpompia tai vaihtoehtoisia viestinnän muotoja. Nonverbaalista viestintää haastateltavat kuvailivat sanoilla ”sanaton viestintä”, ”kehon kieli”, ”venkoilu” ja ”universaali kieli”. Tulosten voidaan katsoa tukevan Hickmanin ja Muehlenhardin (1999) havaintoa siitä, että parisuhteen osapuolet käyttävät usein myös epäsuoraa kieltä puhuessaan seksuaalisesti intiimeistä asioista kumppanille:

H1: ”No niinku sanoin, niin sen käden voi ottaa ja viedä sinne sanomatta mitään. Tai sitten jos joku asento [seksissä] tuntuu tosi hyvältä, niin saa kyllä ääntä kohottamalla toisen tietoiseksi asiasta.”

Yksityinen tieto seksuaaliviestinnässä

Kaikki haastateltavat olivat hyvin tietoisia seksuaalisuuteen liittyvistä yksityisyyden rajoistaan ja he määrittelivät yksityisyyttään ilmaisuilla ”oma yksityisyyden piiri”, ”oma tieto” tai ”yksityisasiat”. Joidenkin seksiin liittyvien aiheiden mainittiin olevan yksityisiä asioita, joista ei puhuttu kumppanille. Esimerkiksi masturbointi ja tietyt fantasiat koettiin yksityisiksi aiheiksi. Seksifantasioiden kuvailtiin olevan ”omia”, ”muille kuulumattomia” ja ”salaisia”. Haastateltavat määrittelivät kumppanin yksityisyyttä samalla tavalla kuin omaansa. Kumppanin ei toivottu puhuvan masturbointiin tai tietynlaisiin seksifantasioihin liittyvistä aiheista, sillä niiden koettiin olevan hänen yksityisasiotaan. Myös pornon katsomisen nähtiin kuuluvan selkeästi kumppanin yksityisyyden piiriin, eikä siitä puhuttu parisuhteessa.

H3: ”Yksi asia, mistä ei keskustella juurikaan, niin itsetyydytyksestä mun miehen kanssa. Kummallakin on sellaisen ymmärrys, että joo, molemmat sitä tekee, mutta se on sellainen... sekin kuuluu jotenkin yksityisyyden piiriin aika vahvasti.”

Haastateltavat siis tarkastelivat seksuaaliviestintään liittyvää yksityisyyttään myös suhteessa kumppaniinsa. Yksityinen tieto seksuaaliviestinnässä on saattanut muodostua yksityiseksi, sillä kumppanin koetaan ajattelevan samalla tavalla aiheesta. Seuraavassa katkelmassa haastateltava kuvaa itsetyydytyksen olevan parisuhteessa yksityinen aihe, mutta silti hän ilmaisee kiinnostuksensa kumppanin itsetyydytystä kohtaan. Suhteen osapuolten voidaan tulkita oppineen yksityisyyden sääntöjä myös toisiltaan, jolloin jotkin aiheet ovat muodostuneet yksityisiksi parisuhteessa ja niistä ei suhteessa enää puhuta. Näin ollen tulkinnat haastateltavien yksityisyyden rajojen muodostumisesta sopivat yksityisyyden hallinnan teorian näkemyksiin.

H1: ”Itsetyydytyks. Se on sanansa mukaan ihan itseäni varten. En edes haluais, että mun kumppani tietää, että teen sitä niinku paljon ku teen. Vaikka mua välillä kauheasti kiinnostaa mun miehen itsetyydytyks, niin se on selkeästi ilmaissu, että se ei mielellään siitä puhu ja se on se sen asia.”

Fantasiat ja tietyt seksuaaliset mielihaluut koettiin sellaiseksi yksityiseksi tiedoksi, josta kertominen kumppanille saattaisi parantaa seksuaalista kanssakäymistä. Vaikka esimerkiksi tiettyjen fantasioiden katsottiin kuuluvan yksityisyyden piiriin, niistä puhumisen yhteydessä pohdittiin sitä,

voisiko niistä puhuminen mahdollisesti rikastuttaa parisuhteen seksielämää. Haastateltavien vastauksista kävi kuitenkin ilmi, että fantasioita on monenlaisia ja osa niistä on yksityisiä, joista ei haluta puhua kumppanille ollenkaan. Näin ollen fantasiat nähtiin osittain yksityisenä tietona, mutta joistain fantasioista puhumisen yhteydessä mietittiin niiden vaikutuksia suhteelle. Samanlaista pohdintaa käytiin seksuaalisten mielihalujen kohdalla. Vaikuttaa sille, että yksityisestä tiedosta voitaisiin luopua, jos kertomisen arvioitiin vaikuttavan positiivisesti suhteeseen:

H3: ”Hyvin vähän meidän seksielämään kuuluu fantasioista puhuminen ja joskus vois ajatella, että... tai ei se oikeastaan siihen kuulu. Mutta joskus sitä ajattelee, että onko tämä ongelma tai sellainen asia, mikä rikastaisi mahdollisesti meidän seksielämää paljonkin. Niitä asioita punnitsee.”

Parisuhteen seksuaaliviestinnän osa-alueella voidaan siis havaita olevan kahdenlaista yksityistä tietoa. Haastateltavat puhuivat yksityisestä tiedosta, jota ei jaettu tai ei haluttu jakaa kumppanille. Tällaisia aiheita olivat tutkimukseen osallistuneille naisille esimerkiksi itsetyydytys ja edelliset kumppanit. Tästä poiketen haastateltavat puhuivat myös yksityisestä tiedosta, jota kuvasti kertomisen halu. Esimerkiksi fantasiat sekä tietyt seksuaaliset mielihalut miellettiin nekin pääosin yksityiseksi tiedoksi, mutta näiden aiheiden yhteydessä haastateltavat kuitenkin mainitsivat halun jakaa tätä tietoa kumppanille, koska se voisi olla mahdollisesti seksielämää rikastuttavaa. Kuitenkin tällaisesta yksityisestä tiedosta luopuminen koettiin usein liian haastavaksi tai jopa riskiksi parisuhteessa.

Yksityisyyden hallinnan teoria määrittelee yksityisen tiedon yksityiseksi ja intiimiksi tiedoksi, joka kuuluu vain meille itsellemme ja jota jaetaan vain erityisissä tilanteissa (Petronio 2002). Tulokset antavat viitteitä siitä, että seksuaaliviestinnän osa-alueella voidaan nähdä yksityisyyden hallinnan teoriasta poiketen kahdenlaista yksityistä tietoa: sekä teorian määrittelemää että myös sellaista yksityistä tietoa, joka on muodostunut yksityiseksi omasta tahdosta riippumatta. Tällaisen tiedon kohdalla kumppanin oletetut näkemykset tai oletetut reaktiot kerrottuun tietoon ovat vaikuttaneet siihen, että tästä tiedosta on tullut yksityistä. Tällaisen tiedon kohdalla itsestäkertomista ei säädelty itse; asioista mahdollisesti haluttiin puhua kumppanin kanssa, mutta kertomatta jättämiseen vaikutti esimerkiksi mahdollisten negatiivisten seuraamuksien ja riskien oletamus. Yksityisyyden hallinnan teorian määrittelemä yksityinen tieto ei siis yksin kata määrittelemään yksityisenä pidettyä tietoa seksuaaliviestinnässä – yksityisen tiedon käsitteeseen tulisi liittää lähtökohtaisesti ajatus sii-

tä, että myös parisuhteen toinen osapuoli voi määritellä yksityisen tiedon luonnetta.

Pohdinta

Tutkimuksen tulokset tukevat pääosin kotimaista ja kansainvälistä seksuaaliviestinnän tutkimusta. Avoimuutta seksuaaliviestinnässä pidettiin osittain vaikeana asiana parisuhteessa vaikka se koettiin tärkeäksi suhteen hyvinvoinnin ja tyydyttävän seksielämän kannalta (ks. esim. Byers 2011; Cupach & Metts 1991; Kontula 2009). Tulokset viittaavat siihen, että seksuaaliviestintään ja etenkin haastavista aiheista puhumiseen liittyy pelkoja kielteisistä seuraamuksista. Tätä havaintoa voi osaltaan selittää ensinnäkin yksityisyyden hallinnan teorian näkemys yksityisyyden säännöistä ja niiden kulttuurisidonnaisuudesta ja toiseksi yksityisyyden sääntöjen kuohunta.

Teorian mukaan yksityisyyden hallintaan liittyvien sääntöjen syntyyn vaikuttavat hyötyjen ja haittojen punnitsemisen lisäksi esimerkiksi kulttuurisidonnaiset normit. Yksi mahdollinen tulkinta on, että haastateltavat saattoivat kokea tietyistä seksuaalisuuteen liittyvistä aiheista puhumisen yleisesti suomalaisen parisuhdekulttuuriin sopimattomiksi ja olettaa samanlaisten odotusten pätevän myös kumppanin kohdalla. Näin ollen kulttuurisidonnaisten normien voidaan osaltaan nähdä vaikuttavan esimerkiksi siihen, ettei omista mielihaluista välttämättä puhuta tai että niistä keskustelemisen ennakoidaan johtavan kielteiseen lopputulokseen.

Yksityisyyden hallinnan teorian käsite kuohunta puolestaan selventää puhumiseen liittyvien kielteisten olettamusten syntymistä. Teorian mukaan yksityisyyden raja voi häiriintyä jonkin yllättävän tai uuden tilanteen myötä ja aiheuttaa kuohuntaa. Kun yksityisyyden raja häiriintyy, tapahtuu vuorovaikutussuhteissa usein väärinkäsityksiä ja konflikteja. (Petronio 2002.) On mahdollista, ettei yksityisyyden rajoja seksuaaliviestintään liittyen välttämättä oltu koeteltu parisuhteessa ollenkaan, minkä vuoksi asioiden mahdollisia seurauksia oletettiin ja pelättiin. Seksuaaliviestintä nähtiin mahdollista kuohuntaa aiheuttavana, parisuhteen näkökulmasta negatiivisena asiana, minkä vuoksi asioita jätettiin kertomatta. Petronion (2002) mukaan yksityisyyden rajojen kuohunta kuitenkin tekee ihmiset tietoisemmaksi yksityisyydestään, mikä selkeyttää yksityisyyden hallintaa. Näin ollen yksityisyyden rajojen kuohunta voitaisiin nähdä jopa hyödylliseksi seksuaaliviestinnän näkökulmasta parisuhteessa silloin, kun pelkoa ja arvailua aiheuttavat keskustelunaiheet nostetaan esiin. Tällöin yksityisyyden rajoja voitaisiin mahdollisesti muokata uudelleen. Mikäli

kuohuntaa ei tapahdu, ei seksuaaliviestintää voida kehittää, eikä näin ollen myöskään suhdetta ja seksuaalista kanssakäymistä parantaa.

Ylipäättään vaikuttaa siltä, että seksuaaliviestintä parisuhteessa on kulttuurisidonnainen ilmiö. Esimerkiksi omien mielihalujen jakamisen esteenä voi olla sopivan sanaston puute ja se, ettei seksistä keskustelemiselle koeta löytyvän malleja suomalaisessa puhekuulttuurissa. Näin ollen parisuhteen seksuaaliviestinnässä ja sen kehittämisessä tulisi ensisijaisesti keskittyä löytämään parisuhteen kannalta yhteiseksi ja mielekkääksi koetut ilmaisut seksistä ja seksuaalisista mielihaluista puhuttaessa. Näin parisuhteen osapuolten ei tarvitsisi turhaan jännittää seksuaaliviestinnässä käytettyjä ilmaisuja, eikä pelätä, miten kumppani näihin reagoi. Tämän jälkeen omista seksuaalisista mielihaluista puhuminen voi olla helpompaa. Vertaileva ote ilmiön tarkasteluun voisi jatkossa tarkentaa kuvaa seksuaaliviestinnässä koettujen haasteiden kulttuurisidonnaisuudesta. Merkille pantavaa on, että monet tämän artikkelin keskeisistä lähteistä valottavat seksuaaliviestinnän haasteita yhdysvaltalaisesta näkökulmasta ja niiden sovellettavuutta suomalaiseen kulttuuriin lienee syytä pohtia kriittisesti.

Itsetäkertominen liitetään aiemman tutkimuksen valossa oman minän hyväksyntään ja positiivisen persoonallisuuden luomiseen (Berg & Derlega 1987). Tämän tutkimuksen valossa voidaan tulkita, että parisuhteessa pyritään ikään kuin seksuaaliviestinnän näkökulmasta jonkinlaiseen molemmin puoliseen itsetäkertomisen tasapainoon. Tämän tasapainottelun avulla suhteen osapuolet kannattelevat toistensa seksuaalista identiteettiä vähentämällä itsetäkertomisen määrää sellaisista asioista, joiden he kokevat loukkaavan kumppanin miehisyyttä tai naiseutta. Tämä oli havaittavissa esimerkiksi silloin, kun haastatellut naiset kuvailivat seksistä puhumisen yhteydessä miehisyyttä ja miehenä olemista. Kumppanin ”miehisyyttä” tai maskuliinisuutta ei haluttu horjuttaa, jolloin asioita jätettiin kertomatta. Vastauksista on tulkittavissa, että seksuaalisuus liitetään näin ollen myös vahvasti naiseuteen ja naisena olemiseen, jolloin miehisyyteen kohdistunut syytös voi mahdollisesti laukaista naiseuteen kohdistuvan vastasyytöksen. Näin ollen seksuaaliviestinnän haasteellisuuden taustalla voi olla kumppanin loukkaamisen lisäksi pelko omasta loukatuksesta tulemisesta. Tällöin seksistä puhuminen tai pikemminkin sen välttely voidaan nähdä seksuaalisen identiteetin ylläpitämisen välineenä: puhumattomuudella pyritään suojelemaan kumppanin miehistä identiteettiä, mikä samaan aikaan mahdollistaa myös oman seksuaalisen identiteetin ylläpitämisen ja varjelun.

Jatkossa seksuaaliviestintään liittyvien haasteiden tutkimiseen voitaisiin yksityisyyden hallinnan teorian ohella valita myös muita teoreetti-

sia tulokulmia. Esimerkiksi Goffmanin (1967) kasvoteoria voisi soveltaa aiheen syvempään tarkasteluun. Teoriassa kasvotyö tarkoittaa sellaista viestintää, jossa yritetään ehkäistä sekä omien että muiden kasvojen menettämistä. Kasvotyötä on myös kasvojen palauttaminen sekä kasvojen taspainon säilyttäminen niitä häiritsevissä viestintätilanteissa. Kasvoteoria nostaa esiin myös identiteetin vahvistamiseen liittyviä näkökulmia, jotka voisivat myös osaltaan selittää seksistä puhumisen haasteisiin liitetyjä identiteettikysymyksiä.

Tuloksia tarkasteltaessa on syytä ottaa huomioon aineiston koko. Tutkimukseen osallistui joukko naisia, jotka kirjoittivat omista käsityksistään ja kokemuksistaan (n=86) mutta vain neljää heistä haastateltiin. Tulokset voivatkin heijastella näiden neljän naisen kokemuksia seksuaaliviestinnän haasteista sen sijaan, että ne tarjoaisivat laajemman kuvan siitä, mikä seksuaaliviestinnässä koetaan vaikeaksi ja miksi. Näin ollen tämän tutkimuksen tuloksia on syytä pitää suuntaa antavina. Toisaalta kirjoitetussa aineistossa ja haastatteluissa nousi esiin hyvin samankaltaisia teemoja, mikä osaltaan vahvistaa tutkimuksen tuloksia. Tulevaisuudessa tutkimus, joka pohjaisi laajempaan vastaajien joukkoon, saattaisi tuottaa rikkaamman kuvan siitä, mitkä asiat seksuaaliviestinnässä koetaan vaikeiksi ja miksi. Lisäksi miesten käsitysten ja kokemusten selvittäminen ja niiden mahdollinen vertailu naisiin voisi lisätä merkittävästi ymmärrystä seksuaaliviestinnästä parisuhteessa.

Olemme keskittyneet tässä tutkimuksessa seksuaaliviestinnän haasteisiin parisuhteessa. Ilmiöön liittyy keskeisesti seksistä puhuminen ja puhumattomuus, avoimuus ja sulkeutuneisuus. On kuitenkin syytä muistaa, ettei puhumattomuus aina tarkoita kykenemättömyyttä keskustella seksiin liittyvistä asioista. Joskus kyse voi yksinkertaisesti olla tietoisesta valinnasta, halusta olla puhumatta. Avoimuus ja kaiken yksityisen ja henkilökohtaisen jakaminen seksiin ja seksuaalisuuteen liittyen ei sinällään aina ole tavoiteltavaa. Mahdollista lienee sekin, että suhteen osapuolilla on toisistaan poikkeava käsitys siitä, mistä asioista suhteessa voidaan puhua ja kuinka syvällisesti. Tämä voi kuitenkin muodostua ongelmaksi tai aiheuttaa turhautumista silloin, jos omat seksuaaliset halut ja toiveet jäävät omasta tahdosta huolimatta toteutumatta.

Artikkeli pohjaa Johanna Ruonalan pro gradu -tutkielmaan, jonka ohjaajana on toiminut Sanna Herkama Turun yliopistosta.

Kirjallisuus

Altman, I. & Taylor, D. A. 1973. *Social Penetration: The development of interpersonal relationships*. New York: Rinehart & Winston.

Berg, J. H. & Derlega, V. J. 1987. *Themes in the study of self-disclosure*. Teoksessa J. H. Berg & V. J. Derlega (toim.) *Self-disclosure: Theory, research, and therapy*. New York: Plenum, 1–8.

Burgoon, J. K., Parrott, R., Le Poire, B., Kelley, D. L., Walther, J. B. & Perry, D. 1989. Maintaining and restoring privacy through communication in different types of relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6, 31–158.

Byers, S. E. 2011. Beyond the birds and the bees and was it good for you? Thirty years of research on sexual communication. *Canadian Psychology* 52 (1), 20–28.

Byers, S. E. & Demmons, S. 1999. Sexual satisfaction and sexual self-disclosure within dating relationships. *Journal of Sex Research* 36 (2), 180–189.

Cupach W. R. & Comstock, J. 1990. Satisfaction with sexual communication in marriage: Links to sexual satisfaction and dyadic adjustment. *Journal of Social and Personal Relationships* 7 (2), 179–186.

Cupach, W. R. & Metts, S. 1991. Sexuality and communication in close relationships. Teoksessa K. McKinney & S. Sprecher (toim.) *Sexuality in close relationships*. Hillsdale, NJ: Erlbaum, 93–110.

Davies, S., Katz, J. & Jackson J. L. 1999. Sexual desire discrepancies: Effect on sexual and relationship satisfaction in heterosexual dating couples. *Archives of Sexual Behavior* 28 (6), 533–567.

Derlega V. J., Metts, S., Petronio, S. & Margulis S. T. 1993. *Self-disclosure*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Eskola, J. & Suoranta J. 1999. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Ferroni, P. & Taffe, J. 1997. Women's emotional well-being: The importance of communicating sexual needs. *Sexual and Marital Therapy* 12 (2), 127–138.

Goffman, E. 1967. *Interaction Ritual. Essays on Face-to-Face Behavior*. Allen Lane: The Penguin.

Haavio-Mannila, E. & Kontula, O. 1997. Correlates of increased sexual satisfaction. *Archives of Sexual Behaviour*, 26 (4), 399–419.

- Haavio-Mannila, E. & Kontula, O. 2001. Seksin trendit meillä ja naapureissa. Helsinki: WSOY.
- Hickman, S. E. & Muehlenhard, C. L. 1999. "By the semi-mystical appearance of a condom": How young women and men communicate sexual consent in heterosexual situations. *Journal of Sex Research* 36 (2), 258–272.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Honeycutt, J. M. & Wiemann, J. M. 1999. Analysis of functions of talk and reports of imagined interactions (Iis) during engagement and marriage. *Human Communication Research* 25 (3), 399–419.
- Kontula, O. 2008. Halu & Intohimmo: Tietoa suomalaisesta seksistä. Helsinki: Otava.
- Kontula, O. 2009. Parisuhdeonnen avaimet ja esteet: Perhebarometri 2009. Helsinki: VL -markkinointi Oy.
- Kontula, O. 2013. Yhdessä vai erikseen? Tutkimus suomalaisten parisuhteiden vahvuuksista, ristiriidoista ja erojen syistä. Perhebarometri 2013. Helsinki: VL -markkinointi Oy.
- MacNeil, S. & Byers, E. S. 1997. The relationship between sexual problems, communication, and sexual satisfaction. *The Canadian Journal of Human Sexuality* 6 (4), 277–289.
- McCarthy, B. W. & Bodnar, L. E. 2005. The equity model of sexuality: Navigating and negotiating the similarities and differences between men and women in sexual behavior, roles, and values. *Sexuality and Relationship Therapy* 20 (2), 225–235.
- Metts, S. & Spitzberg, B. H. 1996. Sexual communication in interpersonal context: A script-based approach. Teoksessa B. R. Burleson (toim.) *Communication Yearbook* 19. Thousand Oaks, CA: Sage, 49–91.
- Miller, S. A. & Byers, S. E. 2004. Actual and desired duration of foreplay and intercourse: Discordance and misperceptions within heterosexual couples. *Journal of Sex Research* 41 (3), 301–309.
- Määttä, K. 2000. Kestävä parisuhde. Helsinki: WSOY.
- Petronio, S. 1991. Communication boundary management: A theoretical model of managing disclosure of private information between marital couples. *Communication Theory* 1 (4), 311–335.

- Petronio, S. 1994. Privacy binds in family interactions: The case of parental privacy invasion. Teoksessa W. R. Cupach & B. H. Spitzberg (toim.) *The dark side of interpersonal communication*. Hillsdale, NJ: Erlbaum, 241–257.
- Petronio, S. 2002. *Boundaries of privacy: Dialectics of disclosure*. New York: University Press.
- Petronio, S. & Kovach, S. 1997. Managing privacy boundaries: Health providers' perceptions of resident care in Scottish nursing homes. *Journal of Applied Communication Research* 25, 115–131.
- Petronio, S. & Martin, J. N. 1986. Ramification of revealing private information: A gender gap. *Journal of Clinical Psychology* 42 (3), 499–506.
- Petronio, S., Reeder, H. M., Hecht, M. L. & Mon't Ros-Mendoza, T. 1996. Disclosure of sexual abuse by children and adolescents. *Journal of Applied Communication Research* 24, 181–199.
- Sillars A. L. & Vangelisti, A. L. 2006. Communication: Basic properties and their relevance to relationship research. Teoksessa A. L. Vangelisti & D. Perlman (toim.) *The Cambridge Handbook of Personal Relationships*. New York: Cambridge University Press, 331–351.
- Sprecher, S., Christopher, F. S. & Cate, R. 2006. Sexuality in close relationships. Teoksessa A. L. Vangelisti & D. Perlman (toim.) *The Cambridge Handbook of Personal Relationships*. New York: Cambridge University Press, 463–482.
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 6. painos. Helsinki: Tammi.
- Vangelisti, A. L. & Perlman, D. 2006. Personal Relationship: An introduction. Teoksessa A. L. Vangelisti & D. Perlman (toim.) *The Cambridge Handbook of Personal Relationships*. New York: Cambridge University Press, 3–7.
- Wheless, L. R. & Parsons, L. A. 1995. What you feel is what you might get: Exploring communication apprehension and sexual communication satisfaction. *Communication Research Reports*, 12, 39–45.